

ע"פ 2943/06

בפני: כבוד השופט אי' אי' לוי
כבוד השופטת ע' ארבל
כבוד השופט אי' רובינשטיין

המערערים: 1. עטאללה חילו
2. מועמר נסאר
3. ריאד נסאר

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר הדין של בית המשפט המחוזי בנצרת בת"פ
1005/06 מיום 27.3.06 (כבוד השופט אי' אברהם)

תאריך הישיבה: י"ח באלול התשס"ו (11.9.06)

בשם המערערים: עו"ד דוד שפיגל

בשם המשיבה: עו"ד דותן רוסי

פסק-דין

השופט אי' רובינשטיין:

א. המערערים הודו בכתב אישום מתוקן בעבירות של גניבת בקר (עבירה לפי סעיף 393א' לחוק העונשין, תשל"ז-1977) וקשירת קשר לביצוע פשע (סעיף 499א(1) לחוק זה; ומערער 1 הודה אף בחבלה בכוונה מהמירה (סעיף 329א(2) לחוק העונשין), ונהיגה ללא רישיון (סעיף 67 לפקודת התעבורה (נוסח חדש) תשכ"א-1961) (כך הנוסח בכתב האישום המתוקן; כותרת הסעיף היא "נהיגה בזמן הפסילה או בניגוד לתנאים").

ב. על-פי העובדות שבכתב האישום בו הודו, קשרו המערערים קשר לגנוב עגלים מקיבוץ (צריך להיות: קבוצת) כנרת. לשם כך הגיעו למקום ברכב ביום 3.1.06 בשעה 12:30; מערער 1, שנהג ברכב, היה פסול מנהיגה. הם ניגשו לרפת, גנבו עגלים והעמיסום על הרכב. הזדמן למקום פלוני שצעק לעברם, ועל כן החלו להימלט; כן הקיבוץ שהיה בסמוך למקום נסע בקטנוע מול הרכב וסימן לנהג, מערער 1, לעצור – אך זה היטה את הרכב לכיוונו וניסה לדרסו, עד כי נאלץ

בן הקיבוץ לסטות עם הקטנוע לשולי הדרך. המערערים נמלטו, ובדרך השליכו את העגלים מן המכונית בסמוך למושבה כנרת. כעבור זמן מה נעצרו בעודם ברכב. נאמר בכתב האישום, כי בכך ניסה מערער 1 שלא כדין לפגוע באדם כדי למנוע עיכובו ועיכוב חבריו, וזאת בנוסף לכך שנהג בהיותו פסול לנהיגה. כל המערערים גנבו בקר וקשרו קשר לביצוע גניבת בקר, שהיא עבירה מסוג פשע.

ג. (1) בית המשפט קמא (השופט א' אברהם), לאחר שהרשיע את המערערים בעקבות הודאתם (כהסדר פתוח לטיעון לעונש) ושמע טיעונים לעונש, נדרש בגזרי הדין לדבריה של התביעה, כי גניבות בקר היו לתופעה נפוצה המאלצת את החקלאים להשקיע ממיטב הונם ומרצם כנסיון להתגונן. עוד נאמר, כי הוצבע מטעם התביעה על כך שעבירת גניבת בקר, שיוחדה לנושא זה על-ידי המחוקק, עונשה (ארבע שנות מאסר) תמור מגניבה סתם. כן הוצבע על עברם הפלילי של מערערים 1-2. מנגד ציין בית המשפט את טיעוני הסנגוריה באשר לנסיבותיהם האישיות של המערערים, וכן כי לא אירע נזק של ממש כיוון שהעגלים ניטשו על-ידי המערערים. המערערים הביעו חרטה.

(2) להלן אמר בית המשפט: "אכן צודק התובע המלומד, כי גניבות בקר היו למגיפה ממש במקומותינו. חקיקתו של סעיף 393א' לחוק העונשין באה על רקע הניסיון להילחם בתופעה זו. ההחמרה בענישה בה נוהגים בתי המשפט בשנים האחרונות עם גנבי הבקר אף היא פרי ניסיון להילחם בתופעה. צדק רב יש בדברי התובע, לפיהם אנו מדברים בעבירה קלה יחסית לביצוע, הגורמת נזק עצום לחקלאים, ולכידתם של העוברים אותה – היא מלאכה קשה". עם זאת הביא בית המשפט כחשבון את נסיבותיהם האישיות של המערערים, אותם ראה כבעלי אורח חיים נורמטיבי בעיקרו, חרף עברם (למערערים 1-2 עבר פלילי – ראו להלן), וכן הובאה כחשבון הודאתם. סוף דבר, נגזרו על מערער 1 – שהורשע גם בעבירות שבהן לא הורשעו חבריו – 30 חודשי מאסר, מהם 18 לריצוי כפועל והיתרה על תנאי קנס בסך 15,000 ₪, ו-15 חודשי פסילה לנהיגה, מהם 9 בפועל והיתרה על תנאי. על מערער 2 נגזרו 24 חודשי מאסר, מהם 12 בפועל והיתרה על תנאי, וקנס בסך 15,000 ₪. על מערער 3 נגזרו 16 חודשי מאסר, מהם 8 לריצוי כפועל והיתרה על תנאי, וקנס כאמור.

ד. (1) בערעור נטען, כי נוכח הודאתם של המערערים מופרז העונש שהושת עליהם באורח קיצוני לחומרה. לעניין זה טען בפנינו בא כוחם, כי משלא נגרם נזק למתלוננים, ומשאנרה היי המערערים נורמטיבי כנאמר, ולמערער 3 גם אין כל עבר פלילי – יש מקום להקל בעונשם.

(2) בא כוח המדינה טען מנגד, כי גניבת הבקר היתה לתופעה מתרחבת, במיוחד בצפון הארץ, ולעניין זה הציג טבלה מאוגוסט 2006, שהיא רשימה חלקית של גניבות בקר וצאן מ-

2004 עד אוגוסט 2006, המונה 3,648 ראשי בקר וצאן שנגנבו בתקופה זו, מרמת מגשימים ומרום גולן עד יישובי הדרום. לפיכך נצרכת - כך נטען - הרתעה, התואמת גם את גישת המחוקק בקביעת עבירה חמורה מגניבה רגילה ככל שהמדובר בגניבת בקר וצאן. בנוסף נאמר, כי המערערים 1-2 הם בעלי עבר פלילי. לכן שיקלל בית המשפט קמא, כנטען, אל נכון את הדברים בגזרו את הדין.

(3) מן הרישום הפלילי של מערערים 1 ו-2 עולה כי מערער 1, יליד 1970, הסתכן בעבירות פליליות מגיל 21, דמאו הורשע שלוש פעמים בעבירות גניבה ותקיפה בטרם העבירה הנוכחית, וגם ריצה מאסרים. מערער זה – שהורשע גם בנושא הנהיגה צבר 32 הרשעות תעבורה בין השנים 1991 ל-2005, וביניהן אחדות הרלבנטיות במיוחד לענייננו, כגון נהיגה בלא זהירות (פעמיים), ועבירות לא מעטות הקשורות בפקיעת רישיון נהיגה, בנהיגה ללא רישיון וכדומה, דבר המעיד על זלזול בחוקי התעבורה. למערער 2, יליד 1977, הרשעה קודמת בעבירות נשק, עליה ריצה מאסר בפועל. עברו של המערער 3 נקי.

ה. (1) עבירת גניבת בקר ומקנה – סעיף 393א' לחוק העונשין, תשל"ז-1977 - נוספה לספר החוקים בתיקון מס' 46 לחוק העונשין בתשנ"ו (ספר החוקים תשנ"ו, 16). כותרת הסעיף "גניבת בקר ומקנה", ונאמר בו "הגונב בקר או מקנה, דינו – מאסר ארבע שנים", קרי, עבירה מסוג פשע, בשונה מעבירת גניבה "רגילה" (סעיף 384 לחוק העונשין), שהיא עבירת עוון. ראשיתה בהצעת חוק פרטית של חברי הכנסת חגי מירום ועובדיה עלי (הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 52) (גניבת בקר ומקנה), תשנ"ו-1995), וכך נאמר בדברי ההסבר (הצעות חוק תשנ"ו, 156): "תופעת גניבת בקר ומקנה הולכת ומתפשטת, והדבר גורם לחקלאים חסרון כיס חמור. מומלץ לקבוע עונש מאסר של ארבע שנים בשל גניבת בקר ומקנה, ולא להסתפק בהוראות הדין הכללי הקובע בסעיף 384 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 עונש מאסר של שלוש שנים".

(2) בדיון בקריאה הראשונה (דברי הכנסת, ישיבת ח' בחשון תשנ"ו (1.11.95), עמ' 395) ציין ח"כ עובדיה עלי כי "גניבת בקר הפכה למכת המדינה", וכי "ההצעה באה להעביר את הקטגוריה של גניבת בקר ומקנה מעוון לפשע..."; ועוד ציין כי החוק עשוי לצמצם שחיטה שחורה שכן הבקר והמקנה הנגנב נשחט כשחיטה כזאת. ח"כ חגי מירום ציין (עמ' 396), כי המסר הוא "ההעלאה בדרגה, העלאת מדרגה של ענישה בגין גניבת בקר". בהמשך שם, בדיון בקריאה השניה והשלישית (דברי הכנסת, ישיבת י"ה בכסלו תשנ"ו (11.12.95), עמ' 1195) אמר יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט ח"כ דוד צוקר, כי התגברות הנגע, בעיקר בצפון, היא הרקע לתיקון, והתיקון יש בו "כדי לאותת למשטרה ולזרועות התוק האחרות, שהמחוקק רואה באופן חריף את העבירה של גניבת בקר".

לגניבת בקר וצאן בנסיבות מסוימות יחדו במשפט העברי מקוטט משלוח התורה אנוחה (שמות כ"א, ל"ז) "כי יגנב איש שור או שה וטבחו או מכרו, חמשה בקר ישלם תחת השור, וארבע צאן תחת השה". זאת, בשונה מגניבה "רגילה", שהגנב משלם בהם, לפי דין תורה, תשלומי כפל. בפשטות מכוונים הדברים לכך, שבקר ומקנה חשיבותם בחברה הקלאית גדולה עד כדי הגדלה משמעותית של הקנס המוטל על גניבתם. אגב אורחנו נזכיר, כי רש"י מסביר שם, על פי חז"ל, את ההבחנה בין שור לשה – "אמר רבן יוחנן בן זכאי חס המקום על כבודן של בריות, שור שהלך ברגליו ולא נתכוה בו הגנב לנשאו על כתפו, משלם חמישה, שה שנושאו על כתפו, משלם ארבעה הואיל ונתכוה בו. אמר רבי מאיר, בוא וראה כמה גדולה כחה של מלאכה, שור שביטלו ממלאכתו (שהרי השור מכצע עבודה – א"ר) משלם חמשה, שה שלא ביטלו ממלאכתו ארבעה". חז"ל (משנה בבא קמא ז', א') הדגישו כי תשלומי ארבעה וחמישה נוהגים בשור ושה בלבד (ראו גם בבא קמא ס"ז ב' – ס"ח א'). להלכה נפסק (רמב"ם נזיקין, הלכות גניבה א' ו') "תשלומי כפל נוהגים בכל, חוץ משה ושור, שהגונב את השור או את השה וטבח או מכר משלם על השה תשלומי ארבעה ועל השור תשלומי חמישה". עינינו הרואות, כי ההלכה ייחדה גניבת שור ושה שנתלוותה אליה מכירה או טביחה, בגדר הרתעה מיוחדת כתשלומים המוטלים. יצוין כי תשלומי ארבעה וחמישה מוטלים על גנב ולא על גולן, והטעם הוא, כדברי התלמוד הבבלי (בבא קמא ע"ט, ב'): "שאלו תלמידיו את רבן יוחנן בן זכאי: מפני מה החמירה תורה בגנב יותר מגולן? אמר להם: זה השווה כבוד עבד לכבוד קונו, וזה לא השווה כבוד עבד לכבוד קונו, ככיכול עשה עין של מטה (בלשון נקיה, עין של מעלה – עינו של הקב"ה – א"ר) כאילו אינה רואה ואוזן של מטה (של מעלה – של הקב"ה – א"ר) כאילו אינה שומעת" (ראו גם ד"ר א' וינרוט, "זאת תורת האשם – על הגנבה ועל הגולה ומה כיניהן", פרשת השבוע (א' הכהן ומ' ויגודה, עורכים), 115).

ז. ולענייננו שלנו: ראינו כי המחוקק ביקש להחמיר בעונשם של גנבי בקר ומקנה מעבר לגניבה ה"רגילה", וגניבה זו היתה לעבירה פשע. תסכולו של החקלאי המוצא בהשכימו בבוקר, ולעתים באמצע היום, כי בקרו או צאנו נגנבו בולט במיוחד, כיוון שלא תמיד ניתן לנעול "רכוש חי" כזה, הרועה כשדה, באופן הרמטי - וגם הביטוח לכך ככל הנראה יקר (ראו דברי הי"כ ע' עלי בכנסת שם). על בית משפט זה ליתן ידו ליישום החוק על פי תכליתו, וכבר ניתן לכך ביטוי בגדרי מעצרים (למשל בש"פ 9407/03 גריפאת נ' מדינת ישראל (טרם פורסם) (השופט ג'ובראן); בש"פ 1608/06 הייב נ' מדינת ישראל (טרם פורסם). המערערים דנא (ראו גם בש"פ 835/06 חילו נ' מדינת ישראל (טרם פורסם) (השופט ג'ובראן)) עשו את מעשיהם לאור היום, מתוך תעוזה רבה. עברם הפלילי של מערערים 1-2 אינו מבוטל, כפי שתואר לעיל. בית המשפט קמא איון ושיקלל, והטיל על מערער 1, נוכח עברו וחלקו הגדול יותר בפרשה, המתבטא בעבירות נוספות על אלה בהן הורשעו שני חבריו, את העונש הכבד ביותר; המערער 2, נוכח עברו, דורג שני במדרג העונש; והמערער 3, נוכח עברו הנקי, נענש עונש קל יותר. אין כל דופי בגישתו של בית המשפט קמא, הן בהתייחסות הבסיסית - המתמירה על פי משאלת המחוקק עם גנבי בקר - הן בדירוג

ח. לפיכך לא נוכל להיעתר לערעורים.

ט. המערער 3 יתייצב לריצוי עונשו ביום כ"ז באלול תשס"ו (20.9.06) עד שעה 10:00 במזכירות בית המשפט המחוזי בנצרת.

ניתן היום, י"ח באלול תשס"ו (11.9.06).

ש פ ט

ש פ ט ת

ש פ ט